

Lyngsjö kyrka

55.9354, 14.0713

Lyngsjö kyrka uppfördes på 1100-talet. Det 20 meter höga tornet är byggt någon gång på 1170-talet eller möjligen något senare. Från början fanns också en absid, men denna revs i slutet av 1700-talet. De små fönstren som finns högt uppe i koret är från kyrkans tillkomst, och i koret finns kalkmålningar som är daterade till 1140-talet.

Man har alltid trott att kyrkan är byggd av lokala byggare, men nu finns det de som tror att kyrkan i Lyngsjö har uppförts av munkar från premonstratenordens kloster i Vä. Och flera av de inventarier som finns är av så hög klass att de knappast kan ha bekostats av endas den lokala församlingen. Lyngsjö har sannolikt varit en patronatskyrka under någon storman, möjligen under ärkebiskopen eller kungen. Antagandet styrks av att man i tornets andra våning funnit rester av en emporvåning avsedd för stormannen och hans följe.

Altaruppsatsen och predikstolen är från 1600-talets början och i renässansstil. På altaruppsatsens ovanparti finns Karl XI:s och Ulrika Eleonoras namnchiffer, som har ersatt tidigare danska kungligheternas monogram. Altartavlan med den törnekrönte Frälsaren tillhörde tidigare Köpinge kyrka men skänktes till Lyngsjö församling 1863.

Dopfunten är samtidig med kyrkan och är en av tre funtar i Skåne som är utförda av en stenmästare vid namn Tove. De andra två finns i Bjäresjö och Gumlösa, och den senare har han signerat med "Tove Gierdi" - alltså Tove gjorde. Dopfunten här i Lyngsjö är märklig då den skildrar hur ärkebiskopen Thomas Becket av Canterbury vid jultid 1170 blev mördad i sin egen kyrka. Mördarna var fyra bannlysta baroner som var i den engelske kungen Henrik II's tjänst. En av bilderna visa kungen på sin tronstol. Mordet var ett led i den bittra fejden mellan kungamakten och påven. Redan efter två år - 1172 kanoniserades Becket, och 1174 tvangs Henrik II att göra offentlig bot på helgonets grav. Berättelser om händelseförloppet och om de underverk som skett vid hans grav i katedralen i Canterbury spreds långt utanför England. Sankt Thomas ägnades en hängiven dyrkan i många länder, däribland Danmark och Sverige.

Ett altarförstycke av driven koppar med Maria, Moses och profeterna avbildade är den enda av sitt slag som funnits i Skåne. Den är gjord på 1100-talet, förmodligen av en tysk eller italiensk hantverkare som utförde arbeten till domkyrkan i Lund. Altarförstycket är unikt i Sverige då det sitter på sin ursprungliga plats i Lyngsjö kyrka. Dock har det vid ett tillfälle varit utlånat. Det var 1914 till Baltiska utställningen i Malmö.

I mitten av 1950-talet återupptäckte man de märkliga kalkmålningarna som tillskrevs Finjamästaren. Målningarna är bevarade endast i fragment. Den bäst bibehållna målningssviten, ängeln med de utbredda vingarna på triumfbågens insida, vittnar tydligt om att en kompetent målarmästare en gång för över 800 år sedan anlätats för att smycka Lyngsjö kyrka. Målningens fragmenten är delvis svåra att tyda men man har kunnat identifiera scener ur Jesu födelsehistoria, bebådelsen, herdarna, tre heliga konungar och flykten till Egypten.

Lyngsjö var förr centralort i Gärds härad, och här låg då bland annat häradets tingshus. Från mitten av 1600-talet verkställdes dödstraff på avrättningsplatsen som låg bara cirka 800 meter åt nordväst. Den dödsdömda fick av kyrkans präst den sista nattvarden, men fick då inte lov att använda sig av huvudingången i långhuset, utan fördes istället in igenom den låga lilla portalen, kallad "Dödens port", som ännu i dag syns igenmurade på korets nordöstra vägg. Sista avrättningen i Lyngsjö skedde omkring år 1836.

Källor:

Webb: Degeberga-Everöds församling.

Webb: Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Bok: "Kyrkornas hemligheter". Ann Catherine Bonnier & Ingrid Sjöström. ISBN 978-91-7329-111-8

Bok: "50 kyrkor i nordöstra Skåne". Regionmuseet Kristianstad. ISBN 978-91-977127-7-4

Bok: "Sällsamheter i Skåne". John och Björn Nihlén. ISBN 91-29-53143-8